

טיפ טיפה מקדש

העץ והמקדש

• **"כָּל הָעֵצִים כְּשֵׁרִין לְמַעֲרָכָה, חוּץ מִשָּׁל זֵית וְשֵׁל גֶפֶן. אֲבָל בְּאֵלוֹ רְגִילִין, בְּמַרְבִּיית שֶׁל תְּאֵנָה וְשֵׁל אֲגוּז וְשֵׁל עֵץ שָׁמֶן"** (משנה תמיד פרק ב'). הסיבה שאין משתמשים בעצי זית וגפן – היא משום שאלו עצי פרי, וכן כיוון שהם מעלים עשן רב. והרי גם התאנה הינה עץ פרי? אלא שבתאנה השתמשו בענפים יבשים שכבר אינם מוציאים פירות.

• **"וְכָל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם יִהְיֶה בְּאֶרֶץ – כָּל שִׁיחַתָּן שֶׁל בְּרִיּוֹת אֵינָה אֵלָּא עַל הָאָרֶץ: 'עֲבַדְתָּ אֲרַעָא לֹא עֲבַדְתָּ, וְכָל תְּפִלְתָּן שֶׁל בְּרִיּוֹת אֵינָה אֵלָּא עַל הָאָרֶץ מְרִי תַעֲבִיד אֲרַעָא' אַךְ כָּל תְּפִלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵינָה אֵלָּא עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: מְרִי יִתְבַּנֵּי בֵּית מִקְדָּשָׁא! מְרִי מְתִי יִתְבַּנֵּי בֵּית מִקְדָּשָׁא!"** (בראשית רבה י"ג). המדרש מבאר את המושג 'שיח השדה', מלשון שיחה ותפילה. רוב בני האדם עסוקים בשיחה על הארץ והעולם החומרי. הארץ תמצוץ או לא תצמיח?! אך שיחתם ותפילתם של עם ישראל היא על המקדש! מתי יבנה בית המקדש!

• **"וְעִשִּׂיתָ אֶת הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכַּן עֵצִי שְׁטִים עֲמֻדִים – "תְּנִיא עֵצִי שְׁטִים עוֹמְדִים שְׁעוֹמְדִין דְּרַךְ גְּדִילְתָּן. דְּבַר: שֶׁלֹּא תֵאֵמַר אֲבָד סַבְרָן וּבִטַל סְכוּיִין? תִּלְמוּד לומר עוֹמְדִים קִימִין לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים"** (ילקוט שמעוני שמות כ"ו), **בְּמִשְׁכַּן יֵשׁ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֵצִי שְׁטִים עוֹמְדִים.** מה הכוונה 'עומדים'? הסבר אחד – שהם צריכים לעמוד במשכן 'דרך גדילתם', כלומר לא לחבר חלקי עצים יחדיו. מכאן שיש צורך למצוא עצים בגובה חמישה מטרים לפחות. הסבר שני- הם עומדים וקיימים לעולם! אם כן, האם ניתן למצוא אותם כיום?

• **"וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל.. וַיֹּבֵא בָאֵרָה שֶׁבַע - לְהִיכֵן הַלֶּךְ? אָמַר רַב נַחֲמָן שֶׁהֶלֶךְ לִקְוֹץ אֲרָזִים שֶׁנִּטְעוּ אַבְרָהָם זְקִינוּ בְּבָאֵר שֶׁבַע דְּכָתִיב 'וַיִּטַּע אֶשֶׁל בְּבָאֵר שֶׁבַע'. . מֵהֵיכָן מִצְאוּ עֵצִי שְׁטִים לְאוֹתָהּ הַשְּׂעָה? אֵלָּא מִלְּמַד שֶׁהָיוּ מוֹצְנֵעִין עִמָּהֶם מִימּוֹת יַעֲקֹב אֲבִינוּ. 'וְכָל אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ עֵצִי שְׁטִים' אֲשֶׁר יִמְצָא אֹתוֹ אֵין כְּתִיב כִּאֵן אֵלָּא אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ."** (בראשית רבה צ"ד). המדרש המופלא הזה שואל: 'מניין היו לבני ישראל עצים ארוכים לבניית המשכן? והתשובה: אברהם אבינו כבר שתל אותם שנים מראש, יעקב הורידם למצרים, ובני ישראל נשאו אותם במדבר, מחכים ליום פקודה.

מכאן נלמד:

א. המשכן נבנה מעצי ארץ ישראל!

ב. אברהם אבינו כבר תכנן את בניית המשכן!

ג. גם אנחנו יכולים להכין עצים למקדש!

• **וְנָתַנוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ? אֵף עַל פִּי שְׂאֵשׁ יוֹרְדָת מִן הַשָּׁמַיִם, מִצְוָה לְהֵבִיא מִן הַהַדְיוֹט" (יומא כא:)** הגמרא מקשה: מדוע צריכים הכהנים לתת אש ולערוך עצים על גבי המזבח? והרי יש 'אש מן השמים' – כלומר אש תמידית על גבי המזבח! אלא, שאע"פ שיש סיוע מן השמים- מצוה להביא מן ההדיוט. הקב"ה רוצה את הפעולה שלנו בעבודות המקדש ובבניין המקדש!

• **"אָמַר רַב אוֹשְׁעִיא, בְּשַׁעַר שְׁבִנָּה שְׁלֹמֹה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נִטַּע בּוֹ כָּל מִינֵי מִגְדִּים שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ מוֹצִיאִין פִּירוֹתֵיהֶם בְּזִמְנָן, וְכִשְׁהָרוּחַ מְנַשְׁבֵּת בָּהֶן - נוֹשְׂרִים, שְׁנֵאמַר, "יִרְעַשׁ כָּל־בְּנוֹן פְּרִי" (יומא כ"א:)** על קירות בית המקדש, שהיו מחופים בעץ מצופה זהב, חרט שלמה איורים של עצי פרי שונים. עצים אלו הוציאו פירות בדרך נס. אמנם העץ שבקיר נגדע ממקור חיותו, אך בבית המקדש אפילו לדומם יש חיות. ואנו נשאל: אילו פירות גדלו- פירות רגילים או פירות זהב?

טיפ טיפה מקדש

העץ והמקדש

- **"אף המנחות היו בדין שיטענו שמן זית זך, מה אם המנורה שאינה לאכילה, טעונה שמן זית זך, המנחות שהן לאכילה, אינו דין שיטענו שמן זית זך. תלמוד לומר זך כתית למאור"** (משנה מנחות פרק ח')
המשנה מקשה: מדוע דווקא למנורה צריך שמן זית כתית, ואילו למנחות אין צורך בכך? והרי שמן למאכל לרוב משובח יותר משמן למאור? אלא, מבארת הגמרא, 'חסה תורה על ממונם של ישראל'. כיוון שלרוב המנחות באים מכספי העניים, אין ראוי לבקש מהם שמן יקר, גם על חשבון הידור מצווה.
- **"עשיתי לי גנות ופרדסים ונטעתי בהם עץ כל פרי... והוספתי מכל שהיה לפני בירושלם. אמר רבי ינאי: אפילו פלפלין נטע שלמה בירושלים. וכיצד היה נוטען? אלא שלמה חכם היה והיה יודע אבן שתיה - עיקר משתיתו של עולם.. ואיזה הוא הגיד שהוא הולך לכוש ונטע עליו פלפלין ומיד היו עושים פירות"** (תנחומא קדושים י')
המדרש מקשה: כיצד הצליח שלמה המלך לנטוע כל פרי? הרי כל צמח צריך את האקלים המתאים עבורו, ולא הכל גדל בירושלים? אלא ששלמה המלך ידע שהשורש של כל הבריאה מתחיל מאבן השתיה, והוא ידע לחבר כל שתיל למקורו.
- **"כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה" "שלא להקריב שאור ודבש על גבי המזבח... והדבש הוא שם כולל לדבש הידוע, וכן דבש תמרים שהוא סתם הדבש של תורה, וכן מוהל היוצא מן הפירות המתוקין... שימעט האדם מלרדוף אחר המאכלים המתוקים לחכו כמנהג הזוללים והסובאים ימשכו לעולם אחר כל מתוק, ולא יתן לבו כי אם אל המאכלים המועילים לגופו וצריכים למחייתו ושומרים בריאות איברי"** (ספר החינוך מצוה קי"ז)
דבש = דבש דבורים, דבש פירות, ואפילו מוהל פירות. אותם אסור להקטיר על כל מזבח. ולמה? ללמדנו שצריך לשמור על הבריאות!
- **עשרה דברים נאמרו בירושלים... אין עושין בה גנות ופרדסות, חוץ מגינת ורדים שהיו מימות נביאים הראשונים** (בבא קמא פ"ב).
למרות שעצים מוסיפים נוי והדר, אסור לגדלם בירושלים מכמה סיבות.
1) ירושלים אינה משופעת במים כך שעדיף לשמרם בשביל עולי לרגל שבאים בהמונם בשלוש הרגלים.
2) גינות צריכות זיבול. לא מכובד שעיר הקודש תסריח מזבל. שלישית, עודף גינות ועצים (3) עלול להפריע במעבר עולי הרגל ברחובות. מפני (3) טומאת אוהל. שכן כל שטח שתחת נוף העץ נחשב כ'אוהל' במידה ותהיה שם טומאת מת.
- **"והגורלות הפלנו על קרבן העצים.. להביא לבית אלהינו לעתים מזמנים שנה בשנה לבער על מזבח ה' אלהינו ככתוב בתורה"** (נחמיה י')
שכשעלו בני הגולה לא מצאו עצים בלשכה עמדו אלו והתנדבו עצים משל עצמן ומסרו לצבור וכן התנדבו עמהן הנביאים שאפילו לשכה מלאה עצים ואפילו עצים משל צבור לא יהא קרבן מתקרב אלא משלהם תחלה" (תוספתא תענית ג')
בתחילת ימי בית שני- לא היו עצים למזבח. עד שמספר משפחות התנדבו ותרמו. כאות הוקרה, כיבדו אותם שתמיד תהיה להם זכות הראשונים בהעלאת עצים למזבח. ומי יזכה בימינו להיות הראשון לתרום למקדש?

טיפ טיפה מקדש

העץ והמקדש

- **"ומה שנקראת ירושלים הר המור לפי שהוא מלשון אלך לי אל הר המור והקנמון והבשם הטוב היה גדל שם"** (רבנו בחיי בראשית כ"ב) "אמר רחבה אמר רבי יהודה: עצי ירושלים של קינמון היו, ובשעה שהיו מסיקין מהן ריחן נודף בכל ארץ ישראל." ירושלים אינה משופעת בעצים, חוץ מזן אחד של עצים-עצי קינמון. הגמרא מעידה שבירושלים היו עצי קינמון מיוחדים שכאשר הסיקו בהם תנורים, הם היו מפיצים ריח טוב שהיה מתפשט בכל ארץ ישראל. תארו לכם שבכל פעם שירושלמי מבעיר את האח כדי להתחמם בחורף הקר, בכל פעם שאישה מירושלים מבשלת-מתפשט ניחוח חזק בכל הסביבה. כולנו מכירים את שבעת המינים שנתברכה בהם ארץ ישראל. לכל שבעת המינים היה שימוש בבית המקדש. "
- **אַרְץ חֲטָה וְשַׁעֲרָה וְגִפְן וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן אֲרֶז-זֵית שֶׁמֶן וְדָבֶשׂ"** (דברים ח') **בחיטה** השתמשו להכנת המנחות וללחם הפנים. את קרבן העומר ואת מנחת סוטה הכינו **משעורה**. בפתח האולם היתה תלויה **גפן** של זהב, שכל מי שרצה לתרום זהב לבית המקדש היה מוסיף לה עלה או גרגיר. כל העצים כשרים לעלות על המזבח, אבל השכיח ביותר היה עץ **התאנה**. בתחתית המעיל של הכהן הגדול היו תלויים **רימונים**. למנורה ולמנחות השתמשו בשמן **זית**, ועל קירות ההיכל בבית ראשון היו קישוטי **תמרים**.
- **"אמר ר' יוחנן: לא היה העולם ראוי להשתמש בארזים שלא נבראו אלא לצורך בית המקדש"** (בראשית רבה, ט"ז) **"לעולם יהי אדם רך כקנה ואל יהי קשה כארז"** (תענית, כ) מדרש זה מזכיר מדרש אחר ובו נאמר שהזהב נברא רק לצורך המקדש. בזהב הדבר ברור, שהרי הינו יקר ערך, אך מה המיוחד בארזים, מדוע אין להשתמש בהם? הרק שם משמואל מבאר שתכונת הארז היא העזות, והמדרש מרמז שתכונה כזו לא ראוייה להיות בעולם. יש מקום אחד שבו היא נצרכת לפעמים, עזות- בבניית בית המקדש!\